

iTeach: Experiențe didactice

ISSN 2247 – 966X

Nr. 59 / iulie 2016

59

Utilizarea dispozitivelor mobile în orele de matematică

| de Maria Petrescu

Tele-simularea: o tehnică educativă, inovatoare, în dezvoltarea competenței de comunicare orală în limba franceză | de Cornelia Cosma

Impactul disfuncționalităților comunicării în familie asupra copilului preșcolar
| de Cristina-Mirela Coțoapă

Lumea magică a jocului oferă copiilor contextul favorabil dezvoltării competențelor sociale | CORNELIU DRAGOMIR

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Online: www.iteach.ro/experiencedidactice

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista "iTeach: Experiențe didactice" își propune să promoveze aspectele practice ale predării, învățării și evaluării școlare prin aducerea în prim plan a experiențelor concrete ale cadrelor didactice. Constituie un canal de comunicare și de informare în cadrul comunității cadrelor didactice înscrise pe platforma iTeach.

Descriere prin cuvinte cheie:

didactică aplicată, practică pedagogică, situații educative, experiențe didactice

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:
iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X
ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație**

www.tehne.ro

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54
București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

dr. Olimpiu ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru Formarea
Profesorilor)

Oana GHEORGHE (Institutul de Științe ale Educației)

dr. Simona VELEA (Institutul de Științe ale Educației)

Alexandra BUNICA (TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație)

Doru ȘTEFĂNESCU (Social IT)

dr. Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru Pregătirea
Personalului Didactic)

dr. Ema FÂCIU (Universitatea "Vasile Alecsandri" din Bacău, Școala doctorală; Casa
Corpului Didactic "Grigore Tăbăcaru" Bacău)

E-MAIL: echipa@iteach.ro

PAGINA REVISTEI:

www.iteach.ro/experiencedidactice

Utilizarea dispozitivelor mobile în orele de matematică

De **Maria Petrescu**

Lucrarea conține reflecții pe marginea cursului „Creative Use of Tablets in Schools” (Utilizarea creativă a tabletelor în școli) de la European Schoolnet Academy, precum și considerații practice și metodice privind utilizarea dispozitivelor mobile la orele de matematică. Lucrarea încearcă să răspundă la întrebările „de ce” și „cum” să folosim dispozitivele mobile la oră și cum le putem folosi concret în orele de matematică, cu exemplificări din activitatea proprie.

Această lucrare conține reflecții pe marginea cursului “Creative Use of Tablets in Schools” (Utilizarea creativă a tabletelor în școli) de la European Schoolnet Academy, încercând să răspundă la întrebările “de ce” și “cum” să folosim dispozitivele mobile în educație, precum și exemple concrete din activitatea proprie despre cum le putem folosi în orele de matematică.

Utilizarea tehnologiei în școli are ca pas logic folosirea nu numai a computerelor (desktop-uri și laptop-uri) ci și a dispozitivelor mobile (tablete și smartphone-uri). Printre motivele utilizării dispozitivelor mobile în ore se numără: lărgă răspândire a acestora în rândul elevilor (aproape fiecare elev are deja un smartphone sau/și o tabletă), obișnuința elevilor de a le folosi (elevii folosesc curent diferite aplicații pe smartphone-uri) și, nu în ultimul rând, dezvoltarea foarte mare a aplicațiilor educaționale care, odată instalate pe tablete sau smartphone-uri, pot fi folosite independent de conexiunea la internet.

Unul dintre cele mai importante motive ale utilizării acestor dispozitive este legat tocmai de mobilitatea acestora, ele putând fi folosite în orice sală de clasă, nu numai în laboratorul de informatică, sau pot fi folosite pentru activități în afara școlii, în curtea școlii, în muzee, parcuri, excursii școlare și altele. Aceste dispozitive sunt ușoare, de dimensiuni reduse, au autonomie și pot fi transportate și folosite cu mare ușurință. Ele permit elevilor să fie mai activi și mai autonomi în procesul de învățare, favorizând individualizarea și diferențierea învățării.

Folosirea dispozitivelor mobile la orele de matematică motivează elevii și îi determină să fie mai angajați în procesul învățării. Folosirea aplicațiilor (apps) de pe dispozitivele mobile, îi conectează mai mult cu matematica aplicată, îi face să fie mai creativi și le oferă oportunități pentru activități colaborative, activități în grup (în clasă dar și în afara clasei, la teme sau proiecte școlare), pentru învățarea reciprocă (peer-learning) și pentru primirea de feedback de la profesor.

Folosirea dispozitivelor mobile în școli trebuie să facă față și unor provocări sau piedici. În general școlile nu oferă tablete sau alte dispozitive mobile în scop educațional, deci activitățile trebuie făcute pe echipamentele personale ale elevilor (așa numitul BYOD, “Bring Your Own Device”). În practica mea am întâlnit situații în care nu toți elevii au putut aduce dispozitive mobile și, pentru a fi pregătită pentru astfel de situații, am întotdeauna dispozitivele mele personale de rezervă. O altă piedică ar putea fi lipsa de rețea de internet mobilă (wireless) în

școli. Această problemă poate fi rezolvată dacă se folosesc aplicații care pot fi descărcate anterior de către elevi și folosite independent de conexiunea la internet. O altă piedică ar putea fi pregătirea profesională a profesorilor în acest domeniu. Până în prezent, profesorii care folosesc tehnologiile mobile se documentează singuri, inclusiv prin cursuri online și se bazează pe experiența proprie privind utilizarea dispozitivelor și aplicațiilor mobile.

Printre provocările folosirii dispozitivelor mobile în școli se numără și dificultatea de a convinge elevii să le folosească în timpul orei numai în scop educațional. De aceea profesorii trebuie să formuleze reguli foarte clare și să observe cu atenție și vigilență cum folosesc elevii dispozitivele mobile în timpul orei. De asemenea, profesorii trebuie să pregătească foarte bine aceste activități, să le dea elevilor sarcini clare și feedback, să folosească aceste activități pentru a face elevii mai activi și mai angajați în procesul învățării și a le facilita învățarea în contexte cât mai diferite.

Folosirea dispozitivelor mobile la orele de matematică are de înfruntat problema lipsei de timp. Cum programa este încărcată iar elevii au de pregătit examene importante, nu avem prea mult timp pentru astfel de activități. De aceea profesorii trebuie să încerce să integreze cât mai bine aceste activități în programa școlară și în activitatea la clasă, astfel încât elevii să poată beneficia și să fie ajutați de aceste activități.

Activitățile se pot împărți în trei categorii: realizarea de produse ale activității, învățarea colaborativă și învățarea personalizată.

Pentru realizarea unor produse sau rezultate concrete în urma activității există foarte multe aplicații. Printre aplicațiile folosite de mine și care au fost bine primite de elevi se numără: PowToon pentru crearea de prezentări și animații, Kahoot pentru crearea și aplicarea de teste, chestionare, discuții, Socrative pentru teste și jocuri, Geogebra, aplicație de geometrie dinamică, pentru a înțelege geometria în mod interactiv, Mindomo pentru crearea de hărți conceptuale, Glogster pentru crearea de afișe, Animoto pentru scurte video-uri, Kizoa pentru prezentări online și altele.

O scurtă secvență a orei de matematică, fie pentru reamintirea cunoștințelor anterioare, fie pentru fixarea cunoștințelor nou dobândite, poate consta în rezolvarea de teste online, fie făcute cu Socrative sau Kahoot, fie existente deja online. Avantajul acestor teste online este că oferă feedback imediat, elevii putând ști instantaneu dacă au răspuns sau nu corect și care este răspunsul corect. Foarte apreciate de către elevi sunt mai ales testele realizate cu aplicația Kahoot, care le permite să folosească telefoanele mobile pentru a răspunde. Elevii pot face chiar ei astfel de teste și să le propună colegilor. Geogebra, care are o versiune pentru dispozitive mobile, poate fi folosită în orele de geometrie pentru ca elevii să-și creeze singuri contexte din lecție și să le folosească în mod dinamic pentru a înțelege geometria. Aplicația Mindomo poate fi folosită în lecțiile de recapitulare, elevii putând crea hărți conceptuale pe care le pot realiza în colaborare și apoi să le prezinte colegilor. În cazul unor proiecte, elevii pot realiza diferite produse pe care apoi să le prezinte cu ajutorul unei imagini interactive realizate cu Thinglink.

Activitățile în grup, activitățile colaborative, pot fi facilitate de folosirea dispozitivelor mobile. De exemplu, pentru a realiza un

proiect, elevii pot face fotografii, nota idei, înregistra discuții, filma diferite contexte și apoi pot realiza împreună o prezentare a rezultatelor proiectului folosind Padlet, Thinglink, Glogster sau Google Doc. Comunicarea poate fi ușor realizată, chiar în proiecte internaționale, prin Skype, Hangouts sau Twinspace, folosind dispozitivele mobile.

Învățarea personalizată poate fi facilitată de asemenea de dispozitivele mobile. Elevii pot lucra pentru a culege informații, a rezolva teste sau alte sarcini în ritmul lor, aplicațiile dând profesorului informații valoroase despre nivelul de înțelegere și de însușire a cunoștințelor pentru fiecare elev.

În activitatea mea am folosit de asemenea dispozitive mobile pentru a participa la evenimente internaționale cum au fost: "Hour of Code" (Ora de programare), "Ziua Siguranței pe Internet" sau "Experimentul lui Eratostene", folosirea dispozitivelor mobile facilitându-le elevilor participarea la aceste evenimente.

Bibliografie:

<http://www.europeanschoolnetacademy.eu/web/tablets-in-schools>

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/utilizarea-dispozitivelor-mobil-e-in-orele-de-matematika>)

Tele-simularea: o tehnică educativă, inovatoare, în dezvoltarea competenței de comunicare orală în limba franceză

De **Cornelia Cosma**

Ideea utilizării tehnicii de tele-simulare s-a născut din constatarea că elevii vorbesc franceză doar în clasă, dar, imediat ce ies de la curs, nu mai au parte de un interlocutor vorbitor al acestei limbi, aceasta fiind și o sursă reală de demotivare. Această tehnică se înscrie într-un demers de modernizare a practicilor de învățare a unei limbi străine. Ea permite elevilor să se confrunte cu situații de comunicare realiste, utilizând videoconferința.

Proiectul DramaFLE dezvoltă, din vara anului 2011, o tehnică inovatoare, numită mai întâi *cyber-teatru* și, apoi, *tele-simulare*. Acest ultim termen se definește ca "o tehnică artistică și educativă, ce vizează simulări sau jocuri de rol la distanță, prin videoconferința, cu actori francofoni". Obiectivul este ca elevul să plonjeze într-un scenariu didactic, care să îi permită o veritabilă întâlnire cu un interlocutor francofon.

În experiența mea la catedră, pentru a atinge acest obiectiv, le-am propus mai întâi elevilor mei o conversație telefonică. Aceștia au sunat la un hotel din Cannes. Numărul pe care ei îl formaseră era, de fapt, al unui prieten din Elveția, care juca rolul recepționarului.

Atunci când elevilor li s-a spus adevărul, aceștia nu au minimalizat cu nimic importanța momentului, rămând în continuare mândri de faptul că au putut să comunice în limba franceză. Dorința de a trece de la telefon la video-conferință a fost imediată căci le putea permite să-și vadă interlocutorul și să-l înțeleagă mai bine. Astfel că tele-simularea devine o piesă de bază a proiectului meu didactic care are ca obiectiv dezvoltarea, într-un context cât mai autentic, a competenței de comunicare orală în limba franceză.

Scopurile tele-simulării, atât pentru predare cât și pentru învățare, sunt multiple. Cele prezentate mai jos sunt și cele mai importante:

1.- Răspunde unei diversități de nevoi. În contextul autoformării, tele-simularea scoate elevul din izolare

2.- Permite o reală întâlnire culturală Tele-simularea permite ca elevul să descopere o diversitate a francofoniei, într-o manieră vie, deoarece face posibilă întâlnirea între indivizi îndepărtați din punct de vedere fizic. Conversând pe o oarecare temă cu o persoană din Quebec, elevul se va confrunta cu accentul, expresiile interlocutorului dar și cu anumite coduri culturale. Simulând această situație, în clasă, cu un coleg de aceeași naționalitate, elevul nu va obține același rezultat, iar schimbul cultural va avea o notă de falsitate. În tele-simulare, interlocutorul este un comediant, deoarece el interpretează un personaj și propulsează elevul într-un joc teatral bogat. El trebuie să fie capabil să evalueze elevul, la finalul ședinței. Evaluarea va fi de tip formativ și nu sumativ, pentru a se putea remedia la timp aspectele greșit achiziționate.

3.- Diversificarea interlocutorilor Un alt punct forte al tele-simulării este cel de a antrena elevii în a-și schimba regulat interlocutorul. În general, elevii își înțeleg foarte bine profesorul lor, fiind obișnuiți cu timbrul vocii sale, cu accentul sau cu ritmul vorbirii sale. De îndată ce aude un alt francofon, lucrurile se schimbă! La elev, frica de examenul oral este adesea legată de cea a examenatorului precum și de a realiza « jocuri de rol la distanță ». De aceea, această metodă ajută foarte bine elevii în a se pregăti pentru probele orale ale examenelor și mai ales pentru DELF.

Concret, pentru a realiza o bună tele-simulare, participanții au nevoie de o bună conexiune la internet, să își instaleze un program de conferință și să posede un calculator, un laptop sau o tabletă cu webcam și cu microfon. Jocul de rol într-o astfel de conferință durează în jur de 15-30 de minute, după nivelul de limbă al elevilor. Acest tip de tele-simulare poate să fie înregistrată, oferindu-i astfel profesorului posibilitatea de a exploata o secvență în cadrul orei de limbă franceză.

Din punctul de vedere al jocului teatral, fiecare participant interpretează un personaj (sau câteodată pe sine-însuși) într-o situație dată, sprijinindu-se pe o schemă foarte simplă, care să definească progresul fiecărei etape. Realizarea acesteia este foarte importantă deoarece nu există o întâlnire în prealabil cu interlocutorii. Pornind de la acest ghidaj, participanții trebuie să

improvizare și să se adapteze. Din această optică, tele-simularea se dovedește un instrument foarte pertinent pentru a dezvolta strategii proprii de interacțiune în limba țintă.

Tele-simularea este o tehnică educativă încă experimentală, care deschide, în acest moment, axe de căutare, atât pentru profesori cât și pentru studenți și cercetători. Ea dă naștere la o serie de întrebări care au legătură cu interculturalitatea, cu învățământul sincron la distanță și cu includerea teatrului în învățarea limbilor străine.

Referințe bibliografice: PAYET, Adrien, *Dramafle, développer l'interaction orale par le théâtre à distance. Le français dans le monde*. Mars-avril 2013, n° 386, p. 40-41 PAYET, Adrien, Anne-Lise OLIVEIRA DE SOUZA, *Développer la communication orale par la "télé-simulation". Les Langues Modernes n°4 /2013* RAOUST, Laure, *Le théâtre et les nouveaux moyens de communication au service du français. Mémoire de Master 2* — Paris 3 Sorbonne Nouvelle.

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați <http://iteach.ro/experiencedidactice/tele-simularea-tehnica-educativa-limba-franceza>)

Impactul disfuncționalităților comunicării în familie asupra copilului preșcolar

De **Cristina-Mirela Coțoapă**

Ca educatoare, în îndelungata mea experiență, nu o dată mi s-a întâmplat ca relația de comunicare cu cei mici să varieze în funcție de mai mulți factori. Am fost nevoită să caut și să găsesc soluții de optimizare a comunicării pentru a crea un mediu favorabil de dezvoltare a copiilor.

"În actul permanent al comunicării lor cu copiii, părinții, educatorii vor fi atenți la diferența dintre cuvintele care demoralizează și cele care dau curaj, la cea dintre cuvintele care incită la confruntare și cele care invită la cooperare, la cea dintre cuvintele care exprimă o stare emoțională respingătoare, rece și cele care exprimă o stare simpatetică, admirativă, tonică". (Albu, Gabriel, 2008, Comunicare interpersonală, Ed. Institutul European, p. 9)

Omul, privit atât din perspectiva socială, cât și ca personalitate individuală, interacționează cu ceilalți în mediul social în care își duce existența. Această interacțiune se fundamentează pe comunicare, adică acel proces intenționat de transfer de informație și înțelesuri între indivizi, grupuri, niveluri organizaționale și organizații în ansamblul lor, de la o sursă emițător la receptor.

Etimologia cuvântului are la bază termenul latin *communicare*, având sensul "a pune în comun". Comunicarea interumană se bazează pe un ansamblu de procese psihomotorii specific umane, reunite sub termenul de limbaj în care un loc deosebit revine componentei conștiente — gândirea.

Vârsta preșcolară este o etapă foarte importantă în dezvoltarea copilului. Un loc aparte îl ocupă comunicarea, în vederea îmbogățirii capacității acestuia de a intra în relație cu ceilalți copii și cu adulții, de a interacționa cu mediul, de a-l cunoaște, de a-l explora, de a-și forma personalitatea.

Există două caracteristici principale proprii însușirii mijloacelor de comunicare verbale și nonverbale. Prima o reprezintă capacitatea copilului de a înțelege ce înseamnă cuvintele, gesturile, tonul etc. A doua este abilitatea de a folosi el însuși aceste simboluri în comunicare.

"Simbolurile includ jocurile, întrebările și visurile copiilor. Privite atent, jocurile ne vorbesc. Ele sunt un mijloc privilegiat de exprimare simbolică și de învățare, începând cu zăngănitul primelor jucării și terminând cu cele mai complicate jocuri. Întrebările fac și ele parte din limbajul copiilor mici. Cum știm, copiii întreabă foarte des: pentru a primi informații, pentru a auzi sau a înțelege un cuvânt (nou) etc." (Albu, Gabriel, 2008, Comunicare interpersonală, Ed Institutul European, p.25)

Pentru copiii preșcolari, barierele cele mai frecvente în comunicare sunt de ordin cognitiv. Ei nu pot să înțeleagă întotdeauna întocmai sensul unor cuvinte sau pe care cei mari le folosesc. Această barieră va dispărea treptat, odată cu îmbogățirea cunoștințelor și a experiențelor de învățare.

Astfel, apar carențe educative mai ales în mediul familial unde comunicarea părinților cu copiii este deficitară. Factorii care determină apariția acestor disfuncționalități ale comunicării în familie pot fi multipli: fie părinții nu au pregătirea intelectuală necesară, fie nu au timpul necesar să stea cu copiii, fie nu au răbdare, fie sunt lăsați în grija bunicilor. Acesta e cazul cel mai fericit, întrucât există și situații în care copiii de vârste cuprinse între 5-7 ani stau singuri o zi întreagă uneori fără a fi supravegheați.

Alți factori care influențează o slabă și ineficientă comunicare părinți-copii o reprezintă: neînțelegerile dintre părinți, climatul familial este unul tensionat, cu certuri, nemulțumiri, reproșuri etc; divorțul, iarăși o cauză deseori cu o influență negativă asupra trăirilor interioare ale copiilor; la divorț copiii sunt încredințați unuia dintre părinți, de regulă, iar aceștia nu înțeleg de ce nu mai pot fi cu mama sau cu tata, decesul unuia dintre părinți, fapt ce se răsfrânge asupra emoțiilor copilului, plecarea în străinătate a părinților, (a devenit o "modă" în vremurile actuale. Copiii rămân cu fotografii, cu amintiri despre părinții pe care nu îi văd ani întregi la rând, perioadă atât de lungă, încât uită și cum mai arată aceștia.), copiii din centre de plasament, autoritatea excesivă cu părinți hiperautoritari obligă pe copil să se supună orbește devenind indirect prin atitudini și chiar acțiuni agresive, violența în familie (violența fizică, în care părintele își bate copiii, îi închid în camere întunecoase și îi sperie cu „bau-bau!"; violența verbală când părinții folosesc un limbaj vulgar, cu înjurături și jigniri, violența psihică, în care copilul așteaptă cu teamă ca tata să vină acasă, după ce a băut câteva pahare la magazinul de după colț și iar va face scandal, și iar o va bate pe mama...).

Caz Mihăiță, 5 ani.

Într-o conversație avută cu copiii la grădiniță la ora de Educație pentru societate, am avut ca temă "Tubirea și lipsa de iubire". Am abordat subiecte din poveștile cunoscute de copii, precum "Fata babei și fata moșului", "Cenușăreasa", poezia "Cățelușul schiop" și altele. În cadrul activității, copiii au manifestat interes pentru tema pusă în discuție și au participat activ cu exemple privind personajele pozitive și cele negative, le-au comparat, au găsit trăsăturile fiecărui personaj în parte. După aceea am trecut la viața zilnică, la experiențe trăite de ei în grupul de colegi, pe stradă, în familie. După încheierea activității, a venit la mine un băiețel, Mihăiță. M-a luat de mână și mi-a spus așa: "Doamna, sunteți cea mai bună". "De ce, Mihăiță?" "Pentru că nu né certăți, né iubiți, né învățați multe lucruri. La mine tati vine câteodată acasă nervos și mama zice să stau cuminte în pat ca să nu îl supăr pe tati și eu stau acolo, dar el tot o ceartă pe mama..." Am înțeles atunci că în sufletul copilului era o mare durere și era afectat de aceste discuții aprinse din familie, de altfel o familie frumoasă. I-am promis că voi vorbi cu zâna cea bună și totul va fi bine. Desigur, am luat legătura cu părinții, le-am expus problema cât mai delicat cu putință și diplomați, și abia atunci au realizat ce se întâmpla în sufletul copilului. Din ziua aceea părinții au evitat să mai aibă discuții aprinse în fața acestuia, ba, mai mult, au adus cât mai multe momente de veselie și joacă. Fapt confirmat chiar de copil, care, venind la grădiniță într-una din zile mi-a șoptit la ureche cu bucurie: "Doamna, m-am jucat cu mami și cu tati! M-a ajutat zâna cea bună". L-am sărutat pe obraz și l-am felicitat.

Carența educativă, frecventă atât în mediile defavorizate, cât și în mediile în care există bunăstare materială, poate lua forma unei întârzieri în ceea ce privește dezvoltarea capacității de a comunica. Evoluția riscă în acest caz să treacă spre deficiență culturală sau spre comportament asocial (dacă nu și antisocial).

În cercetarea pe care trebuie s-o realizeze cadrul didactic, în legătură cu tensiunile din familie și sursa carențelor educative, în efortul de cunoaștere a mai multor laturi ale personalității copilului, o cale o reprezintă ancheta socială. Se culeg informații, se fac rapoarte și se stabilesc niște liste de priorități și măsuri de intervenție în favoarea copilului. Familia este nucleul societății, matrice de viață fundamentală pentru existența și formarea personalității copilului care-l poate influența atât pozitiv, cât și negativ (condiții de locuit, hrană, igienă, cultură, comportament). Copiii au nevoie de armonie, echilibru, înțelegere între părinți, dragoste și respect reciproc, modele demne de urmat. Mediul social normal al copilului îl constituie dragostea sub dublul ei aspect: dragostea părinților pentru copil și dragostea părinților între ei.

Prin urmare există familii active, în care membrii acesteia luptă cu greutățile, se stimulează încrederea în sine, perseverența, idealuri de atins și familiile pasive, indifferente, în care se promovează sentimentul de descurajare, eșec, neîncredere. Se cunosc astfel de atitudini ale unor părinți: "Lasă, nu mai merge la școală! Căci după ce termini unde te angajezi? Mai bine mergem la câmp să muncim pământul!" sau "Unde să mai mergă la școală? Și pe mine cine mă mai ajută la treburi?"

Caz Bianca, 5 ani.

Membrii familiei: părinții și doi copii. În urma evaluării inițiale pentru grupa mare, Bianca a dovedit priceperi și deprinderi de

lucru corecte; și-a îndeplinit sarcinile cu succes în timpul de lucru acordat. Este foarte sociabilă, prietenoasă, iubitoare, veselă, comunicativă. Își iubește colegii, formează repede grupuri și se integrează ușor în orice activitate. Colegii o apreciază și caută să o aducă în mijlocul lor. Dă sfaturi, oferă ajutor colegilor care întâmpină dificultăți în rezolvarea sarcinilor de lucru din cadrul activităților. Se implică în situații în care vreun coleg e mai trist sau mai retras. Îi adresează întrebări pentru a afla de ce este supărat, îl sfătuiește și-l determină să se joace cu ceilalți. În cadrul activităților, participă activ și conștient, stăpânește noțiuni matematice sau de educarea limbajului și le aplică de fiecare dată cu succes în rezolvarea cerințelor. Limbajul este bogat, exprimarea este clară, corectă, logică. Observarea comportamentului s-a derulat pe o perioadă îndelungată pentru a putea beneficia de situații variate de analiză. Pentru fetiță, avantajul este că familia o sprijină foarte mult, se implică în educarea celor doi copii, există o comunicare eficientă între părinți și între frați, un echilibru și o armonie permanentă. Familia este una activă, dinamică, se implică în relațiile cu cei apropiați.

Copilul reacționează fie opunându-se acestei stări de lucruri, fie închizându-se în sine, dar niciodată în mod adecvat (e posibil ca nici să nu aibă cum să reacționeze în mod adecvat și eficient, din moment ce adulții aflați în luptă nu găsesc soluția problemei lor). De multe ori cel mic, din lipsă de comunicare caută să își găsească un refugiu: televizorul, internetul, prietenii sau colegii de școală sau în cazurile foarte grave fuga de acasă (ca reacție de apărare și protest). Fuga este un semnal de alarmă ce presupune instaurarea unei supravegheri în scopul reorganizării condițiilor socio-familiale, educative și psihologice pentru prevenirea recidivelor. El este confuz, iar activitatea sa școlară se deteriorează (nu se poate concentra, p[er]in[en]ța nu îl sprijină, se simte abandonat). Ca urmare, cadrele didactice trebuie să caute să cunoască ce se află de fiecare dată în spatele unei manifestări antisociale sau să cunoască bine situația copiilor. Este un fapt cunoscut că în familie copilul suferă influența nu numai a membrilor adulți, ci și a celorlalți copii (frați, surori, veri etc.)

Rezolvarea acestor probleme cade în sarcina părinților care trebuie să știe să comunice cu copiii, să le explice că fiecare membru al familiei este iubit de ceilalți, să nu se mai ajungă la situația "pe fratele/sora îl/o iubești mai mult!". Numai o comunicare deschisă va putea elimina situațiile conflictuale și frământările din sufletul copiilor. Să știi să vorbești înseamnă să te porți cuviincios cu vorbele, care sunt o altă formă a lucrurilor, alt trup al adevărului. O nouă abordare a comunicării înseamnă să dai valoare cuvintelor și vieții.

Există modalități ineficiente de comunicare pe care părinții trebuie să le elimine treptat pentru a putea realiza o mai eficientă comunicare cu copiii, cum sunt: critica, etichetarea, ordinele date copilului amenințarea, solicitarea de a promite ceva.

Comunicarea nonverbală e foarte importantă la această vârstă: o îmbrățișare, o mângâiere, sunt percepute de copil ca atitudini de respect și, precum și încurajările scurte care întăresc comportamentul, amplifică efortul de învățare: „Foarte bine! Bravo! Suuper! Mai încearcă! Hai! Hai!”

"Limbajul copiilor nu se adresează urechilor, el este destinat ochilor și inimii și adesea vizează neliniștea și suferința.

Suferința lor este uneori atât de debordantă, încât transpare prin corp, prin expresia feței, în voce și mai ales în ochi”. (Albu, Gabriel, 2008, Comunicare interpersonală, Ed. Institutul European, p.17)

De multe ori, ei constată faptul că nimic din ceea ce au povestit nu a fost auzit, că mama sau tata îi spun că nu au timp să îl asculte sau că sunt ocupați, se izolează și se întristează. Este bine să le acordăm din timpul nostru nu doar să-i auzim, ci să simțim ceea ce fiul sau fiica ar vrea să ne spună în acel moment și nu mai târziu.

Deși un inconvenient, un lucru pe care părinții par să îl găsească foarte bun este folosirea exemplelor din propria lor copilărie în comunicarea cu copiii, pentru a întări o idee despre un lucru care trebuie sau nu trebuie făcut, și anume: “Când eram copil, tata nu mă lăsa să...”, “În vremurile mele nu obișnuiam să mă uit la televizor după orele de grădiniță, o ajutam pe mama la treburi. Ehee, erau vremuri grele. Astăzi vă dăm de toate...”, ceea ce îl determină pe copil să se simtă vinovat pentru trecutul părinților sau pentru ceea ce au în prezent. Important este ca în familie să existe reguli și copilul să le respecte și mai puțin să i se facă morală pe baza prezentării trecutului părinților. Copiii trăiesc în prezentul lor și le este greu să simtă ceea ce simt părinții, pentru că ei nu trăiesc experiența decât prin intermediul acestui gen de relatări și nu o gustă decât ca pe o poveste.

Fiecare familie are propriul stil de comunicare și propriul timp: unii mai mult, alții mai puțin sau foarte puțin. Ora de culcare este pentru copii una deosebită pentru comunicare, atunci când i se poate citi o poveste sau poate fi îmbrățișat sau apreciat pentru că s-a spălat pe dinți înainte de culcare. Este un moment care oferă copilului o stare de echilibru, de pace, premergătoare unui somn liniștit. Foarte puțini părinți procedează astfel și acest aspect ține de o stare interioară, de simțăminte, de rușinea de a-și manifesta afecțiunea față de propriul copil, de starea de oboseală pe care o acuză din cauza serviciului etc.

“Să vorbim mai puțin și să învățăm să ascultăm mai mult.” Da. Nu întâmplător ne lovim de o asemenea replică. “*Comunicarea umană optimă începe cu ascultarea. Orice ființă umană are nevoie să fie ascultată la fel de neîndoelnic cum are nevoie să fie hrănită*”, susține G. Smalley (Când unu plus unu fac NOI, Ed. Curtea Veche, București, 2005, p.183)

Voi reda cuvintele marelui scriitor francez Antoine de Saint Exupery, pe care le afirma în opera sa intitulată Citadela: “*Prieten este înainte de toate cel care nu te judecă... este acela care deschide ușa sa pribeagului, cu cârja sa, cu bastonul său lăsat într-un colț, și nu-i cere să danseze pentru a-i judeca dansul. Iar dacă pribeagul povestește despre primăvara de afară, prietenul este acela care primește în el primăvara. Iar prietenul pe care îl întâlnesc este acela care întoarce către mine același obraz ca și al meu, luminat de aceeași credință, căci atunci unitatea este făcută, chiar dacă el e negustor, iar eu oștean, el grădinar, iar eu marinier în larg. Și pot să rămân tăcut lângă el, adică să nu mă tem pentru grădinile mele launtrice, și munții mei, și văile, și pustiurile mele, căci el nu le va strivi niciodată.*” (Antoine de St. Exupery, Citadela, Ed. Rao, 1993, p.129).

Atunci când ascultăm se creează un climat echilibrat, detensionat din punct de vedere emoțional, întrucât favorizează consolidarea și dezvoltarea relațiilor interpersonale. Se știe că, în general, oamenii au nevoie să fie ascultați și acest lucru aduce numeroase

beneficii atât pentru cel care transmite, cât și pentru interlocutor. Deseori se întâmplă ca, după un moment de ascultare a celuilalt, să conștientizăm faptul că o schimbare importantă s-a petrecut și în noi.

Copilul mic, atunci când spune că vrea să ne anunțe ceva important, nu este luat în seamă imediat, ci se întâmplă poate să-l ignorăm, să-i acordăm o mai mică atenție. Dar, în momentul în care acesta insistă, atunci atenția noastră și interesul cresc: “Mami, te iubesc!”. Nu-i așa că rămânem pur și simplu uimiți? Nu-i așa că în acest moment, ascultându-l pe cel mic, am conștientizat faptul că sigur copilul nostru are nevoie de mai multă afecțiune din partea noastră, de mai multă atenție, de mai mult timp acordat lui? Ne-a obligat (în mod pozitiv) să ne oprim pentru o vreme din graba noastră, din preocupările noastre și să ne spunem: “Da, adevărat. Cum de nu mi-am dat seama de acest lucru până acum? Sau se întâmplă ca unii părinți să exclare cu uimire: “Vai ce copil deștept am! Vai și ce frumos este! Și cât de inteligent!” Și până atunci abia dacă s-au oprit vreodată o clipă pentru a-l vedea sau cunoaște mai bine. Trist, dar adevărat.

Comunicarea eficientă presupune să petrecem mai mult timp cu copilul, să citim copilului povestea înainte de culcare, să avem răbdare să explicăm copilului atunci când acesta adresează întrebări pe o anumită temă, atunci când copilul greșeste, să îi explicăm natura greșelii etc. Voi reda mai jos o poveste plină de tâlc a lui Anthony de Mello privind forța cuvântului.

Povestea vulturului Un bărbat a găsit într-o zi un ou de vultur. L-a luat și l-a pus în cuibul unei găini din ograda sa. Odată cu puii de găină, a ieșit și puilul de vultur, iar acesta a crescut împreună cu ei. Toată viața lui, vulturul a făcut ceea ce făceau și găinile de curte, scurmând pământul după viermișori și insecte, gândindu-se că și el e găină. Într-o zi, văzând o pasăre pe cer, a început să dea din aripi și chiar a reușit să zboare câțiva metri în aer. Când au văzut aceasta, păsările din curte au început să rădă spunându-i că degeaba încearcă să imite zborul păsărilor... oricum nu va reuși pentru că nu este altceva decât o găină... iar găinile nu zboară. Anii au trecut și vulturul a îmbătrânit. Într-o zi, a văzut o pasăre mare și impunătoare deasupra lui, pe cer. Ea zbura cu măiestrie în bătaia vântului, dând cu forță din aripile sale puternice și aurii. Bătrânul vultur s-a uitat în sus cu teamă dar și cu respect. “Cine e această pasăre?” a întrebat. “Acesta e vulturul, regele păsărilor” au răspuns păsările de curte. “El aparține cerului. Noi aparținem pământului pentru că suntem găini. Astfel, vulturul a trăit și a murit ca o găină, pentru că asta i s-a spus că este.”

“Comunicarea este un continent de căutare și de reflecție foarte vast: întins și adânc, pe cât de întinse și adânci sunt existența și cugetul ființei omenești. Nu putem termina ce am început. Nimic, în fond, nu se termină, în căutarea noastră. Atunci când este prea mult, iar timpul este prea scurt rămânem să facem cât putem. În multe situații promitem și ne promitem să revenim.” (Albu, Gabriel, 2008, Comunicare interpersonală, Ed. Institutul European, p.271)

Surse bibliografice: *** (1991) Pedagogia preșcolară manual pentru Licee pedagogice. *** (1994). Psihologia copilului - manual pentru licee pedagogice. Albu, Gabriel (2008). Comunicare interpersonală. Ed. Institutul European. St. Exupery, Antoine de (1993). Citadela. Ed. Rao, 1993.

Cod QR

Lumea magică a jocului oferă copiilor contextul favorabil dezvoltării competențelor sociale

De **Corneliu Dragomir**

Puterea de a anima lumea din jurul său îi dă copilului universul în care să crească frumos și se dezvolte armonios. A visa cu ochii deschiși spre lumea magică a jocului, a da viață lucrurilor frumoase și a vedea universul basmului ca un fapt real creează spațiul social și contextul psihologic în care fiecare copil să-și dezvolte personalitatea, să-și formeze competențele sociale. În fapt, acesta este rolul primordial al jocului, de a dezvolta copilul din perspectivă comportamental-afectivă și cognitiv pentru a se integra în grupurile de apartenență, a-și proiecta așteptările și activitățile spre devenire socială prin valori și fapte specifice comunității de apartenență/de referință.

Grigore Vieru spunea: *"Copilăria este taina dezvoltării viitorului"*. Nimic mai frumos. Dacă viața e o călătorie pe drumul destinului, o copilărie fericită e cel mai frumos loc de unde ai putea să pleci. Când ești mic, toate visele sunt mari deoarece *"copiii găsesc totul în nimic, oamenii găsesc nimic în totul"* (Giacomo Leopardi). Tu știi că toate o să se împlinească pentru că un copil are puteri magice cât timp crede că toate lucrurile sunt reale: împlinirea de a face și a fi, sinceritatea gândului bun, bucuria de a trăi, puterea de a visa, lumea jocului și credința în Dumnezeu.

Prin tradiția sa, societatea românească a dezvoltat o serie de practici, de manifestări ludice adresate copiilor care au ca scop formarea, în faze incipiente și accesibile copilului prin dezvoltarea sa mintală, personalității copilului și prin formarea competențelor sociale, nu numai a funcțiilor cognitive. Jocul social nu face nimic altceva decât să antreneze atenția, capacitatea de memorare, gândirea, imaginația, creativitatea, funcțiile senzorial e și motorii. Mai mult decât atât, jocurile sociale ale copilăriei au favorizat formarea și dezvoltarea competențelor sociale (M. Argyle, 1998): asertivitatea (caracteristica unei persoane care își exprimă cu ușurință punctul de vedere și interesele), gratificația (a acorda o recompensă) și sprijinul, comunicarea (nonverbală, paraverbală și bineînțeles verbală), empatia (înțelegerea sentimentelor trăite de celălalt), cooperarea, cunoașterea, rezolvarea problemelor și, respectiv, prezentarea de sine. Alături de fantasticul din basme (despre al cărui rol vom vorbi într-un viitor articol), lumea magică a jocului oferă șansa copilului de a învăța fără a face efort conștient, dar voluntar.

Într-un studiu realizat în anul școlar 2012-2013, pe un lot de 15 elevii cu C.E.S. din ciclul gimnazial, integrați în învățământul de masă la Ș.G.C.M., jud. T., cu structuri de sprijin și terapii specifice oferite prin C.Ș.E.I. "P. P. N.", mun. T., prin metoda biografia vieții, ca tehnică de culegere a datelor folosind interviul semidirectiv focalizat, ca instrument de lucru utilizând fișa de anamneză, am urmărit cu deosebită atenție observarea modului în care jocurile sociale ale copilăriei favorizează formarea incipientă a competențelor sociale într-un cadru prietenos cu copilul, într-un confort psihologic plăcut, în contextul de bucurie. Din cei 15 elevi, 4 erau fete și 11 băieți, toți din mediul rural, dar locuitori în diferite sate ale aceleiași comune.

Dezvoltarea achizițiilor și deprinderilor cognitive ale elevilor era limitată biologic de retardul mintal și alte tulburări din spectrul psihiatriei infantile sau pediatric. Formarea competențelor sociale era structurată pe capacitatea de a socializa a elevului și, în acest context, rolul grupului și jocul social al copilăriei facilita asimilarea competențelor sociale prin: a) corectarea comportamentelor anomice prin presiunea grupului b) asimilarea regulilor de joc și asumarea conceptului de regulă, obligație, drepturi prin participarea la joc și folosirea conștientă a regulamentului d) joc c) prezența gratificării prin punerea în contexte pozitive și antrenarea rezistenței la frustrare în caz de eșec d) exersarea instrumentelor legate de comunicare și cooperare e) exprimarea punctelor de vedere și a intereselor f) găsirea de soluții optime în timp real pentru performanță în joc.

Contextul situațional favorizant al formării competențelor sociale este creat în cadrul activităților de sprijin educațional, pe două coordonate: a) realizarea activității de joc (ludoterapie) b) restructurarea cognitivă (restructurare cognitivă prin terapie cognitiv-comportamentală)

Cele două etape sunt la fel de importante. Activitatea de joacă organizate în spațiu închis (Nu te supăra frate, Monopoly, Scrabble, Rummy etc.), în aer liber (Țară, țară, vrem ostași, Prinselea pe cățărare, Șotron, Elastic, Batista etc.) sau competițiile sportive precum fotbalul, oferă scena unde repertoriul comportamental devine manifest și se etalează competențele sociale. Etapa a II-a, cea de restructurare cognitivă, nu face nimic altceva decât să se structureze, prin analiză, manifestările comportamentale prosoziale și cele anomice, să se evidențieze contextele favorizante pentru dezvoltarea competențelor sociale. Restructurarea cognitivă se face după un plan bine stabilit, având etape clare, concrete, pași stricți de urmat la finalitatea căruia copiii reușesc să opereze în contexte situaționale date competențe sociale oportune.

În concluzie, formarea competențelor sociale cu ajutorul ludoterapiei și terapiei cognitiv-comportamentale se poate realiza prin activități plăcute, ce aduc bucurie și înfrumusețează copilăria elevilor cu C.E.S.

Bibliografie: M. Argyle (1998). Competențele sociale, Iași: Editura Universitară "Al. I. Cuza". M. Constantinescu (2004). Competența socială și competența profesională. București: Editura Economică. O. Gavrila (2002). Asertivitatea - de la abilitate la competență. Iași: Editura Performantica. S. Moscovici (coord.) (2007) Psihologia socială a relațiilor cu celălalt, Iași: Editura Polirom.

Cod QR

Scanați QR-ul pentru a citi articolul online (sau vizitați

[http://iteach.ro/experiencedidactice/contextul-favorabil-competen-
telor-sociale\)](http://iteach.ro/experiencedidactice/contextul-favorabil-competen-telor-sociale)

iTeach: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice